

ULUSLARARASI ŞEMA TERAPİ TOPLULUĐU (ISST)

ETİK VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ KOMİTESİ (ECRC)

MESLEKİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

Yönetim Kurulu tarafından Mayıs 2021’de onaylanmıŐtır.

GiriŐ:

ISST, etik tutum ve davranıŐları teşvik etmekte ve üyelerinin klinik ve mesleki yargılarında yüksek standartlar gözetmektedir. Davranış İlkeleri her etik ikilem için cevap sunmaz ama topluluğun **her bir** üyesinin bireysel ve organizasyonel çalıŐmalarında profesyonel davranış standartlarında rehberlik etmeyi amaçlayan bir çerçeve sunar. Buna Onursal Üyeler, Tam Üyeler, Kısmi Üyeler ve Destekleyici üyeler dahildir. Davranış İlkeleri aynı zamanda toplumun ISST üyesi Şema Terapistlerinden (ŐT) ne beklemesi gerektiğini de ana hatlarıyla belirler.

ŐT’lerinin düzenli olarak zor, deĐiŐken, belirsiz ve net olmayan durumlarda profesyonel yargılarda bulunmaları gerekmektedir. Bu belgede belirtilen standartlar, güvenli ve etkili uygulama için gerekli asgari standartlar olarak kabul edilmektedir.

Bu belgede belirtilen standartlar sivil sorumluluğun temelini oluŐturmak için tasarlanmamıŐtır ama bütün üyelerin çalıştıkları bağlam ve ülke ile ilgili yasal ve düzenleyici gereklilikler hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Ayrıca, bu Davranış İlkelerinin, ŐT’lerin profesyonel kuruluşlarının ve/veya iŐ verenlerinin oluŐturduĐu etik kodlar, öneriler ve yönlendirmeler ile beraber kullanılması gerekmektedir.

Davranış İlkeleri ayrıntılandırılmamıŐtır ve çeŐitli ortamlarda farklı danışanlar/hastalar, bakım verenler ve diğer profesyonellerle çalıŐan tüm ŐT’ler için geçerli olacak Şekilde geniŐ kapsamlı olarak sunulmuŐtur.

International Society of
Schema Therapy

Bu Davranış İlkeleri, bir üyenin davranışı hakkında ISST'ye bir mesele ifade edildiğinde hangi adımın atılacağı değerlendirilirken ISST tarafından bir referans noktası olarak kullanılacaktır.

Davranış İlkeleri altında dört ana alt dayanak bulunmaktadır: (I) Saygı; (II) Yetkinlik; (III) Dürüstlük; ve (IV) Sorumluluk. Her ilkenin altında ŞT'lerin mesleki sorumluluklarını yerine getirirken bilmeleri ve uygulamaları gereken konular ve hususlar listelenmiştir.

I. Saygı

Danışanlar/hastalar, bakım verenler, diğer profesyoneller ve toplumun üyeleri dahil olmak üzere tüm insanların itibar ve hakları için saygı, temel ve evrensel bir etik prensiptir. Bu temel Saygı ilkesi, coğrafi ve kültürel sınırlar, mesleki disiplinler, sosyal statü, etnik köken, kültür, din, cinsiyet, cinsiyet kimliği, kapasiteler veya diğer grup temelli özelliklerdeki algılanan veya gerçek farklılıklara bakılmaksızın uygulanır. ŞT'ler bu yanlılıklara karşı hassas olmalı ve bu tür ön yargılara dayalı olarak kurulan faaliyetlerine bilerek katılmamalı veya göz yummamalıdır.

Özellikle özerk karar almayı zorlaştıran hassasiyetleri varolan kişilerle çalışırken ŞT'lerin güç veya etki ile ilgili konularda duyarlı olması gerekir.

Saygı hangi yollarla gösterilir?

A. Tüm insanlara biricik varlıklar olarak değer verme yoluyla

B. Danışanlara/hastalara şefkatli, nazik ve açıkça iletişim kurarak, her zaman onların ihtiyaçlarını ve isteklerini dikkate alıp onların haklarını ve iyilik hallerini koruyarak sağaltım sağlama yoluyla

C. Danışanlarla/hastalarla ve bakım verenlerle, tedavi veya diğer sunulacak hizmetler hakkında karar verilirken iş birliği içinde çalışma yoluyla

D. Bilgilendirilmiş onam formu sağlama yoluyla

1. Değerlendirme, terapi, süpervizyon, konsültasyon ve araştırma amaçları için (bu tür faaliyetlerin yasal veya kurumsal düzenlemeler tarafından izin verilmediği durumlar dışında).
2. Yasal olarak bağımsız karar verme yetisi olmayan bir kişi adına yasal vekilinden.
3. Mahkemeler bir bireyin değerlendirilmesi veya tedavisi için ŞT'lerin hizmetlerine başvurmaya karar verdiğinde, ŞT'ler devam etmeden önce her türlü gizlilik sınırını netleştirmelidir.
4. İlgili tüm bireylerin imzaları da dahil olmak üzere yazılı veya sözlü onamının belgelenmesi.

E. Gizliliğin Korunması yoluyla

1. ŞT'lerin profesyonel ilişki kurduğu danışanlar/hastalar, öğrenciler, kursiyerler, süpervizyon öğrencileri, araştırma katılımcıları, kuruluşlar veya hizmet alan diğerleri ile ilgili tüm bilgilerin gizliliği korunmalıdır.
2. Gizliliğin kapsamı ve sınırları kanunlar, kurumlar veya işveren kuruluşları tarafından düzenlenebilir.
3. Gizlilik ilkesi ve sınırları ile elde edilen bilgilerin kullanımı ile ilgili hususlar, mesleki ilişkinin başlangıcında ve gizlilik sözleşmelerinin gözden geçirilmesini gerektiren bir değişiklik olduğunda tartışılmalıdır.
4. Bilgi elektronik olarak iletildiğinde gizliliğin sınırları tartışılmalıdır.
5. Yazılı veya sözlü iletişim, yalnızca iletişimin amaçlarıyla ilgili bilgileri içermelidir.
6. Kanunen bireyin veya kamu güvenliğinin korunması açısından gerekli olmadığı müddetçe, herhangi bir gizli bilgiyi ifşa etmeden önce kişiden veya gerekirse yasal vekilinden bilgilendirilmiş onay alınmalıdır.

F. Ses/video Kaydı.

ŞT'ler hizmet sundukları bireyleri ses/video kaydına almadan önce kaydın kullanımı hakkında net bir açıklama yapmalı ve tüm bireylerden ya da yasal temsilcilerinden yazılı izin almalıdır. Ayrıca ŞT'ler kayıtları elektronik olarak paylaşırken güvenlik ve gizlilikle ilgili en iyi yolları ve araçları kullanmalıdırlar.

G. Danışmanlık/Süpervizyon.

1. ŞT'ler süpervizör/ süpervizyon öğrencisi de dahil olmak üzere iş arkadaşlarına danışırken, bilgileri yalnızca danışma/süpervizyon amaçlarına ulaşmak için gerekli olduğu ölçüde açıklar.
2. Süpervizörler, gizlilik düzenlemelerine tabidir, dolayısıyla Danışmanlık/Süpervizyon sırasında paylaşılan bilgilerin gizli kalmasını sağlarlar.

H. Gizli Bilgilerin Öğrenim veya Diğer Amaçlarla Kullanımı.

ŞT'ler yazılarında, derslerinde veya diğer kamuya açık ortamlarda, danışanları, öğrencileri/süpervizyon öğrencileri, araştırma katılımcıları, kurumsal danışanları veya hizmet verdikleri diğer kişiler ile çalışmalarını sırasında elde ettikleri gizli, kişisel olarak tanımlanabilir bilgileri aşağıdaki durumlar dışında ifşa etmezler:

- a. Kişi veya kurumlar anonimleştirilmiştir.
- b. Kişiden veya kurumdan imzalı bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır, veya
- c. Kanuni yetki dahilinde yapılır.

II. Yetkinlik

ŞT'ler, uygulayıcı, araştırmacı, eğitmen/süpervizör veya eğitim alan olarak, uzmanlık bilgisi, eğitim, beceri ve deneyim gerektiren bir dizi hizmet sunabilir. Yetkinlik, bu hizmetleri gerekli düzeyde profesyonel standartlarda sağlama becerilerini ifade eder. **Dolayısıyla ŞT'ler aşağıdaki hususların farkında olmalıdır:**

- A. ŞT'ler yetkinlik sınırları içerisinde çalışmalı ve bilgileri, becerileri, eğitimleri ve deneyimleri dışında kalan alanlarda profesyonel hizmet sunmamalıdır.
- B. Kendileri için yeni olan hedef kitleler, alanlar, teknikler veya teknolojilerle ilgili hizmet sunmayı, eğitim vermeyi veya araştırma yapmayı planlayan ŞT'ler, ilgili eğitim, öğrenim, süpervizyon deneyimi kazanma, danışmanlık alma veya çalışma sorumluluğunu üstlenir.
- C. Adli alanda görevli ŞT'ler, görevlerini tanımlayan adli veya idari kurallar konusunda makul ölçüde bilgilidir.
- D. ŞT'ler sürekli mesleki gelişim yoluyla bilgi ve becerilerini korur ve geliştirir.
- E. ŞT'ler danışanlarının ihtiyaç duyduğu bakım, tedavi veya diğer hizmetler uygulama alanlarının dışındaysa meslektaşlarıyla işbirliği yapar ve/veya danışanı başka bir uygulayıcıya yönlendirir.
- F. ŞT'ler işi yalnızca güvenli ve etkili bir şekilde yürütmek için gereken bilgi, beceri ve deneyime sahip uzmanlara devreder ve işin devredildiği kişilere uygun süpervizyonu ve/veya desteği sağlarlar. ŞT'ler, potansiyel olarak istismara veya nesnellüğün bozulmasına yol açabileceğinden, bu tür işleri, hizmet alıcı ile çoklu ilişkisi olan profesyonellere devretmekten kaçınmaya çalışırlar.
- G. ST'ler, fiziksel veya zihinsel sağlıkları, kişisel sorun veya çatışmaları performanslarını, yetkinliklerini, muhakemelerini etkiliyorsa veya başkalarını riske atıyorsa, çalışmalarını sınırlar veya uygulamayı sonlandırır.
- H. ŞT'ler, olası önyargıları ile yetkinlik ve uzmanlık sınırlarının doğru olmayan uygulamalara yol açmadığından veya mahal vermediğinden emin olmak için her türlü önlemi alır.
- I. ŞT'lerin aşağıdaki kayıt tutma ilkelerine uymaları beklenir:
1. Tedavi verdikleri veya araştırma da dahil olmak üzere başka hizmetler sağladıkları herkes için tam ve doğru kayıtlar tutmak.

2. Tedavi veya diğer hizmetleri sağladıktan sonra tüm kayıtları mümkün olan en kısa sürede tamamlamak.
3. Kayıp, hasar veya uygunsuz erişimi önlemek veya en aza indirmek için kayıtları güvende tutmak.
4. Özellikle zorlu klinik veya etik sorunla uğraşırken karar süreçlerini kaydetmek, böylece gelecekte bu kararın gözden geçirilmesi gerekirse kullanabilmek.
5. Kayıt tutma konusunda ilgili yasa veya kurumsal düzenlemelere uymak.
6. Kendi kontrolleri altındaki yazılı, sesli/görüntülü veya başka herhangi bir ortamda klinik, profesyonel ve bilimsel çalışmaların tüm kayıtlarını oluştururken, dağıtırken, aktarırken ve imha ederken gizliliğin korunmasını sağlamak.

III. Dürüstlük

ŞT'ler, mesleki ve bilimsel uğraşlarının her alanında dürüstlüğü gözetir. Dürüstlikle hareket etmek demek; kişisel çıkarı bir tarafa koymak ve eylem, söz, karar ve yöntemlerde dürüst, açık, doğru, tarafsız, adil ve tutarlı olmak, kimseyi kandırmamak veya sahtekarlık yapmamak, hile veya gerçeği kasıtlı olarak yanlış beyan etmemek anlamına gelir. **Bu değerleri uygularken ŞT'ler şunları dikkate almalıdır;**

- A. Sağlanan hizmetlerle ilgili bilinen riskler konusunda ve danışan/hastalarının hedefleri doğrultusunda her türlü fayda, maliyet ve yükümlülükleri değerlendirerek en iyi şekilde nasıl çalışılacağı konusunda dürüst olmak.
- B. Niteliklerini, deneyimlerini ve çalışma yöntemlerini doğru bir şekilde açıklamak.
- C. Kişisel ve profesyonel sınırları korumak.
- D. Danışanların/hastaların işbirliği içinde giden çalışmayı nasıl deneyimlediklerini gözetmek.
- E. Sağladıkları bakım, tedavi veya diğer hizmetlerle ilgili bir sorun olduğunda dürüst ve şeffaf olmak:

International Society of
Schema Therapy

1. Danışanları/hastaları veya duruma bağlı olarak bakım verenler veya yasal temsilcilerini, süpervizyon alanları ve öğrencileri bir şeyin yanlış gittiği ile ilgili bilgilendirmek ve herhangi bir zararı azaltmak veya onarmak için hızla harekete geçmek.

2. Özür dilemek.

3. Danışanların/hastaların veya duruma bağlı olarak bakım verenlerin veya yasal temsilcilerinin, süpervizyon/ eğitim alanların ve diğer öğrencilerin neler olduğu ve bunun olası sonuçları hakkında hızlı ve eksiksiz bir açıklama almalarını sağlamak.

F. Düzenli süpervizyon yoluyla danışanlarla olan çalışmalarını gözden geçirmek.

G. Muhakemelerini etkileyebilecek olası çıkar çatışması alanlarını veya sorunları beyan etmek.

H. Aşağıda yazılı şekillerde güvenlikle ilgili endişeleri aşağıdaki yollarla bildirme sorumluluğunu üstlenmek:

1. Aldıkları bakım, tedavi veya diğer hizmetler hakkında endişelerini dile getirmek isteyen danışanları/hastaları ve bakım verenleri, süpervizyon alan kişileri, stajyerleri ve meslektaşları desteklemek.

2. Bildirdikleri endişeleri takip etmek.

3. Danışanların/hastaların güvenliği ile ilgili endişeleri derhal ve uygun şekilde bildirmek.

4. Danışanların/hastaların güvenliğinin ve iyilik halinin, her zaman tüm mesleki ya da başka türlü bağ ve sadakatten önce geldiğinden emin olmak.

5. Çocukların, savunmasız yetişkinlerin veya genel halkın güvenliği veya iyilik hali ile ilgili endişelerin olduğu durumlarda uygun önlemleri almak.

6. Başkalarını endişelerini bildirmeleri için desteklemek ve teşvik etmek ve hiç kimsenin endişelerini dile getirmesini engellemek.

I. Reklam yapmak.

1. ŞT'lerin basılı, internet veya başka herhangi bir ortamda kamuya açıklama yaparken veya reklam verirken aşağıdakiler hakkında yanıltıcı, yanlış veya hileli beyanlarda bulunmaktan kaçınmaları beklenir:

- a. Eğitim, beceriler ve deneyim, akademik dereceler ve diğer yetkinlikler ya da yeterlilik belgeleri,
- b. Kurumsal veya dernek üyeliği,
- c. Hizmetler,
- d. Çalıştayların ve sunmayı düşündükleri diğer eğitim programlarının tanımı,
- e. Hizmetlerinin bilimsel veya klinik temeli, veya sonuçları ya da başarı derecesi,
- f. Yayınlar veya araştırma bulguları veya
- g. Ücretler.

2. ŞT'nin, profesyonel hizmetlerini tanıtmak için ücretli veya ücretsiz olarak ilişkili oldukları kişiler tarafından yapılan tüm kamu açıklamalarının sorumluluğunu üstlenmesi gerekir.

3. ŞT'nin mevcut veya olası danışanlardan/hastalardan veya özel kişisel, iş ve sosyal durumları nedeniyle nüfuzunu kötüye kullanma karşısında savunmasız olabilecek kişilerden referans veya iş talep etmekten kaçınması gerekir.

IV. Sorumluluk

ŞT'ler, yetkileri, kontrolleri veya yönetimleri dahilinde olanın sorumluluğunu kabul ederler. Mesleki davranış standartlarını koruyarak, mesleki rollerini ve yükümlülüklerini netleştirerek ve yasalara uygun, güvenli ve etkili bir şekilde çalışarak, güvenilir olmaya ve etki güçlerinin uygun şekilde yönetilmesini sağlamaya çalışırlar. **Bu değerleri uygularken, davranış ve yetkinlik hakkında önemli bilgilerin beyan edilmesine ilişkin olarak aşağıdakiler dikkate alınmalıdır:**

A. ISST'nin bütün üyeleri.

1. Ait oldukları Meslek kuruluşlarının Etik kurallarına ve davranış kurallarına uymalıdır.

2. Mesleki statülerinde, ISST'ye üyelik haklarını etkileyebilecek herhangi bir değişiklik hakkında ISST'yi bilgilendirmelidir (örneğin, çalışma izninin olmadığı başka bir ülkeye taşınma).

3. Eğer aşağıda yazanlardan her hangi biri yaşanır ise ISST'yi en kısa zamanda bilgilendirmelidir:

a. Mesleki uygulamalarını düzenleyen meslek örgütü tarafından görevi kötüye kullanma veya yetersizlikten suçlu bulunmaları

b. Davranış veya yetkinlik ile ilgili endişeler nedeniyle bir işveren tarafından askıya alınma veya işten çıkarılmaları

c. Polis tarafından uyarılma, bir suçla itham edilme veya suçlu bulunmaları

4. Yukarıda 3) altında yer alan durumlardan herhangi biri meydana gelirse, ilgili komitelerle onların davranışlarına veya yetkilerine ilişkin herhangi bir soruşturmada işbirliği yapmak.

B. Çıkar Çatışması.

ŞT'ler aşağıda yazılı olan durumlara sebep olabilecek kişisel, bilimsel, mesleki, yasal, finansal veya diğer çıkarlarda veya ilişkiler içinde mesleki rol üstlenmezler:

1. Tarafsızlıklarını kaybetmelerine ve işlerini yürütme yetkinliklerinin zedelenmesine yol açabilecek durumlarda veya,

2. Hizmet sundukları kişi veya kuruluşlarda zarara veya istismara sebep olabilecek durumlarda.

C. Çoklu İlişkiler. Bu, ayrı bir belgede ele alınmaktadır: *İkili/Çoklu İlişkilere İlişkin ISST Politikası ve İlkeleri.*

International Society of
Schema Therapy

D. Ayrımcılık.

ŞT'ler işle ilgili faaliyetlerinde etkileşimde buldukları bireylere karşı yaş, cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, engellilik, ırk, kültür, uyruk, din veya sosyoekonomik statüye dayalı olarak hiçbir şekilde ayrımcılık veya tacizde bulunmazlar.

E. Zarar ve Sömürüden Kaçınma

1. ŞT'ler danışanlarına/hastalarına, süpervizyon alan kişilere, araştırma katılımcılarına ve birlikte çalıştıkları diğer herkese zarar verebilecek davranışlarda bulunmaktan kaçınır.
2. ŞT'ler, birlikte çalıştıkları herhangi bir kişiye karşı fiziksel veya zihinsel işkenceye veya diğer zalimane, insanlık dışı, istismar edici veya küçük düşürücü davranışa katkıda bulunmadığından, yardım etmediğinden, bunları kolaylaştırmadığından veya başka bir şekilde bunlara dahil olmadığından emin olur.
3. ŞT'ler, danışanlara/hastalara, bakım verenlere, iş arkadaşlarına yönelik tanımlanmış herhangi bir zarar riskini mümkün olduğunca yönetir ve en aza indirmeye çalışır.
4. ŞT'ler, danışanlar/hastalar, öğrenciler, süpervizyon alanlar, araştırma katılımcıları ve çalışanlar gibi üzerinde denetleyici, değerlendirici veya diğer yetkilere sahip oldukları kişileri sömürmemek için gereken adımları atar. (Ayrıca bkz. İkili/Çoklu İlişkilere İlişkin ISST Politikası ve İlkeleri).

F. Taciz.

1. Cinsel: ŞT'ler mesleki faaliyetleri sırasında cinsel yakınlaşmalar, cinsel içerikli sözlü veya sözsüz davranışlarda bulunmazlar.
2. Diğer: ŞT'ler, yaş, cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, ırk, etnik köken, uyruk, din, engellilik, dil veya sosyoekonomik durumlarına bakılmaksızın işlerinde etkileşimde buldukları tüm bireylere karşı taciz edici veya aşağılayıcı bir şekilde davranmazlar.

G. Hizmetler için Üçüncü Taraf Talepleri.

Üçüncü bir şahsın talebi üzerine bir kişiye veya gruba/kuruluşa hizmet sağlamak için anlaşmayı takiben, ŞT'ler şunları amaçlar:

1. Rollerini netleştirir (örneğin terapist, danışman veya uzman tanık),
2. Danışanın kim olduğu (örneğin bireyler veya kuruluşlar),
3. Bilgi ve hizmetlerin nasıl kullanılacağı ve,
4. Varsa, gizliliğin sınırlarını netleştirir.

H. Diğer Profesyonellerle İş Birliği.

ŞT'lerin, birlikte çalıştıkları kişilerin yararına olduğu durumlarda diğer profesyonellere, kurumlara ve kuruluşlara danışmaları, onlara başvurmaları veya onlarla işbirliği yapmaları beklenir.

I. Kuruluşlara veya Kuruluş Aracılığıyla Verilen Psikolojik Hizmetler.

1. Kuruluşlara veya kuruluşlar aracılığıyla hizmet sunan ŞT'ler, hizmetlerden doğrudan etkilenenlere aşağıdakiler hakkında önceden bilgi sağlar:

- a. Hizmetlerin niteliği ve amaçları,
- b. Hedeflenen hizmet alıcılar,
- c. Hangi bireylerin danışan/hasta olduğunun belirlenmesi,
- d. ŞT'nin kurum içindeki her bir kişi ve kurumun kendisi ile kuracağı ilişki,
- e. Sağlanan hizmetlerin ve elde edilen bilgilerin olası kullanımları,
- g. Bilgiye kimlerin erişebileceği ve
- h. Gizlilik sınırları.

2. Mümkün olan en kısa sürede ŞT'ler bu tür hizmetlerin sonuçları ve neticeleri ile varılan kanılar hakkında bilgi verecektir.

3. ŞT'ler, yasa veya kurumsal düzenlemeler tarafından bu tür bilgileri vermelerine izin verilmiyorsa, bireyleri veya kuruluşları başlangıçta bilgilendirir.

J. Hizmetlere Ara Verilmesi.

ŞT'lerin hizmetlerinin hastalık, taşınma veya emeklilik nedeniyle ya da danışanın/süpervizörün taşınması veya mali kısıtlamalar nedeniyle kesintiye uğraması durumunda, ŞT'ler sözleşmelerinde aksi belirtilmedikçe alternatif hizmetleri kolaylaştırmak için çaba gösterir.

K. Sürekli olarak dikkate alınması gereken Etik Konular.*

ŞT'ler aşağıdakiler için makul adımlar atar:

1. Sorumlulukları, uygulamaları ve yasal, kurumsal talep veya düzenlemeler arasındaki mevcut veya olası çatışmaları çözmek,
2. Çalışmalarının herhangi bir yanlış kullanımını veya yanlış temsilini düzeltmek,
3. Bir meslektaşın kuralları ve etik ilkeleri ihlal etmesi durumunda, önce gayri resmi olarak, gayri resmi çözümün uygun olmaması veya meslek örgütü ya da ilgili kurumsal makam tarafından mümkün görülmemesi halinde ise resmi bir soruşturma talep ederek çözüme ulaşmaya çalışmak,
4. İddiayı ispatlamak veya çürütmek için yeterli delilin bulunmadığı durumlarda şikayette bulunmamak,
5. Şikayet soruşturmasının sonucu harekete geçmeyi veya ilgili diğer bilgileri dikkate almayı gerektirmedikçe, istihdam ve terfi konularında şikayetçi ve muhataplara karşı haksız ayrımcılık yapmamaya çalışmak ve
6. Şikayeti soruşturan ilgili komitelerle işbirliği yapmak.

* Bu liste eksiksiz değildir, ancak Davranış Kodu ile doğrudan ilgili olan ana noktaları temsil etmektedir.

ISST Etik ve Çatışma Çözümü Komitesi, 9 Şubat 2021

(Çeviri: Şema Terapi Türkiye- Büke Türkgil, Duygu Tüzün, Sevinç Göral Alkan, Aralık 2022)